

می‌کنند. خدا هم در دین و در ارتباط با بندگانش با نشانه‌ها کار می‌کند. خدا بسیاری از حقائق عالم را چیزی را نشان نمی‌دهد بلکه نشانه می‌دهد. وقتی نشانه می‌دهد، عده‌ای گمراه می‌شوند و راه‌های مختلف پیش می‌آید.

دین اسلام، دین اشاره‌ای است/ یکی از دلایل عدم نزول بلا در دوران اسلام، اشاره‌ای بودن دین اسلام بوده است

• در روایتی امیرالمؤمنین(ع) در پاسخ به فردی که پرسیده بود «شما چرا می‌گویید «پیامبران رحمت للعالمین است»، در حالی که پیامبر شما فقط برای مسلمانان باعث رحمت است، ولی کفار را به جهنم فرستاده است. این چه رحمتی است؟ پیغمبر شما در چه موردی به کفار رحمت آورده است؟» حضرت علی(ع) فرمودند: به این دلیل رحمت است که همه انبیاء مبعوث شدند به تصریح ولی آخرین پیامبر مبعوث شده است به تعریض و اشاره. یعنی در همان مواردی که پیامبران پیشین تصریح می‌کردند، ایشان تصریح نمی‌کردند... فَبَعَثَهُ اللَّهُ بِالَّتَّعْرِیضِ لَا بِالَّتَّصْرِیْحِ وَأَثَبَتْ حُجَّةَ اللَّهِ تَعْرِیضاً لَا تَصْرِیْحاً؛ (احتجاج/ج ۱/۲۵۵). دین اسلام، دین اشاره‌ای است.

• قرآن هم جملاتی دارد که نامش آیه است یعنی نشانه. نشان نمی‌دهد، نشانه می‌دهد. در ادیان قبلی، نشان می‌دادند: مثلاً حضرت عیسی بن مریم، مرده زنده می‌کرد. یا مثلاً پذیرش یا عدم پذیرش عبادت‌ها با پذیرش قربانی معلوم و مشخص می‌شد. در داستان هابیل و قابیل هم همین پذیرش قربانی هابیل مطرح است، که قابیل فهمید که قربانی او را خدا قبول نکرده است.

• بعد از این جملات حضرت علی(ع) مثال می‌زند که وقتی پیامبر(ص) در روز غدیر دست مرا بالا برد، فرمود «من کنت مولاه فهذا علی مولاه» چرا یک کلمه مشخص تر نفرمود؟ چون مولا چندتا معنی دارد. وقتی ایشان با اشاره صحبت می‌کنند و عده‌ای قبول نمی‌کنند عذاب نازل نمی‌شود که کافران نابود شوند و خدا مهلت می‌دهد. این، یک فرصت برای کفار است. در زمان پیامبران پیشین بلا زیاد نازل می‌شد، چون خلاف دستور صریح پیامبر عمل می‌کردند. ولی در زمان پیامبر اسلام(ص) بلا نازل نشد. این به دلیل اشاره‌ای بودن دین اسلام است که نام حضرت علی(ع) هم در قرآن نیامده است.

• امام صادق(ع) می‌فرمایند: «خداوند پیامبر خود را بر طبق ضرب المثل «به در می‌گویم که دیوار بشنود»، مبعوث کرده است؛ إِنَّ اللَّهَ بَعَثَ نَبِيَّهُ بِإِيَّاكَ أَغْنَىٰ وَاسْمَعَىٰ يَا جَارَةَ» (تفسیر قمی/۲/۳۷۳ و کافی/۲/۶۳۱) امام صادق(ع) می‌فرماید: پیامبر تصریح نمی‌گوید، چون اگر صریح بگوید و نپذیری، بلا نازل می‌شود. از جمله اینکه نوشته‌اند: هرگاه سخن ناروایی از فردی به رسول خدا(ص) می‌رسید، نمی‌فرمود: «فلانی را چه شده که چنین می‌گوید؟!؛ بلکه می‌فرمود: «مردم را چه شده که چنین و چنان می‌گویند؟!» (میزان الحکمه/ ۴۹۰۷)

• خداوند در قرآن می‌فرماید: «(از بهانه‌های آنها این بود که) گفتند: «چرا فرشته‌ای بر او نازل نشده(تا او را در دعوت مردم به سوی خدا همراهی کند؟!)) ولی اگر فرشته‌ای بفرستیم، (و موضوع، جنبه حسی و شهود پیدا کند)، کار تمام می‌شود (یعنی اگر مخالفت کنند)، دیگر به آنها مهلت داده نخواهد شد (و همه هلاک می‌شوند)؛ وَقَالُوا لَوْ لَا أَنْزَلَ عَلَيْهِ مَلَكًا؟ وَ لَوْ أَنْزَلْنَا مَلَكًا لَقُضِيَ الْأَمْرُ ثُمَّ لَا يُنظَرُونَ؛» (انعام/۶) علامه طباطبایی در ذیل همین آیه می‌فرماید: «پس چیزی که از آیه مورد بحث استفاده می‌شود این است که کفار درخواست نزول فرشته کردند، و ما اجابتشان نمی‌کنیم زیرا اگر اجابت می‌کردیم، و ملائکه را بر آنان نازل می‌نمودیم ناچار می‌باید هلاکشان می‌کردیم و دیگر مهلتشان نمی‌دادیم» (تفسیر المیزان)

در معنویت فردی، توجه به اعمال و پذیرش آنها داشته باشیم/ به اعمال خود مطمئن نباشیم

• در برخی روایات مربوط به آخرالزمان سادات بنی‌هاشم منحرف از امام زمان(عج) که مدعی راه امام زمان(عج) می‌شوند با ذکر تعداد پیش‌بینی شده‌اند. (لَا يَخْرُجُ الْقَائِمُ حَتَّىٰ يَخْرُجَ قَبْلَهُ اثْنَا عَشَرَ مِنْ نَبِيِّ هَاشِمٍ كُلِّهِمْ يَدْعُو إِلَىٰ نَفْسِهِ؛ غیبت نعمانی/۱۵۲) چنین مواردی که انسان را نگران معنویت‌های نادرست و عاقبت به خیری می‌کند در دین ما زیاد است. خدایا ما را در این طوفان‌ها حفظ بفرما! در مورد معنویت به بحث‌های فردی و شخصی هم دقت داشته باشیم. گاهی مباحث دین و ادیان و جهان و فتنه را کنار بگذاریم و به فکر بندگی خودمان به صورت انفرادی باشیم. اینکه یک روز، حسابی حال نماز خواندن داریم، آیا احتمالاً یک کار خوب با اولویتی را ترک نکرده‌ایم که شیطان ما را تحویل گرفته باشد؟ وقتی نماز خوب و باحالی هم خواندی به خدا بگو آیا قبول می‌کنی؟ حضرت زینب(س) در کنار گودی قتلگاه فرمودند: «رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا هَذَا الْقَلِيلَ» ما چگونه به اعمال خود مطمئن باشیم؟ حضرت علی(ع) که در خانه کعبه به دنیا آمده بود، تا لحظه آخر نگران عاقبت به خیری بود.

